

การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือเรื่อง ฟื้นความหลัง ของพระยาอนุมาน-
ราชธน เพื่อการบริการเอกสารสนเทศ" เป็นการศึกษาระดับปริญญาโท เนื้อหาหนังสือเรื่อง ฟื้นความหลัง
โดยฉบับที่นำมาวิเคราะห์เป็นฉบับพิมพ์ครั้งแรก

- เล่ม ๑ จัดพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๑๐
- เล่ม ๒ จัดพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๑๑
- เล่ม ๓ จัดพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๑๒
- เล่ม ๔ จัดพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๑๓

การสร้างเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ศึกษาคู่มือการให้หัวเรื่องต่อไปนี้

๑.๑ ห้องสมุดแห่งประเทศไทย, สมาคม. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย.

พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย,
๒๕๒๓

๑.๒ U.S. Library of Congress. Subject Cataloging Division.
Library of Congress Subject Headings. 2 vols.

8th ed. Washington, D.C., Library of Congress,
1975.

๑.๓ Dewey, Melvil. Dewey Decimal Classification and Rela-
tive Index. 3 vols. 18th ed. New York, Lake
Placid Club, 1971.

๒. ประมวลหัวเรื่องจากคู่มือดังกล่าวมาเป็นบัญชีหัวเรื่องในการวิเคราะห์ สำหรับขอบเขตของหัวข้อแต่ละหัวข้อนั้น พิจารณาตามระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๘^๑

วิธีเก็บข้อมูล

๑. ค้นหาคำย่อจากหนังสือเป็นเรื่อง ๆ ลงในบัตรขนาด ๗ x ๕ นิ้ว ให้ชื่อเรื่อง เล่ม และเลขหน้าที่มีเรื่องนั้น ๆ อย่างชัดเจน

๒. นำบัตรค้นเรื่องย่อเหล่านั้นมาให้หัวเรื่องตามหัวเรื่องของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย หัวเรื่องของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๘

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. อ่านหนังสือชุดนี้โดยละเอียด แล้วจำแนกแนวความคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในหนังสือชุดนี้ไว้เป็นความถี่ ว่าชุดหัวข้ออะไรซ้ำกันกี่ครั้ง แล้วจำแนกหัวข้อข้างต้นออกเป็นสาขาวิชาใหญ่ ๆ ๓ สาขาวิชา คือ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

๒. รวบรวมคะแนนความถี่ของแนวความคิดในแต่ละหัวข้อ

๓. ทหาร้อยละของความถี่สำหรับแนวความคิดในแต่ละข้อ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{n}{N} \times 100$$

๔. สรุปเนื้อหาในหนังสือตามสาขาวิชาใหญ่ ๆ ๓ สาขาวิชา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่าสามารถแยกเนื้อหาของเรื่อง "พื้นความหลัง" ได้ ๓ สาขาวิชา มีรายละเอียด ๖๐ หัวข้อ ดังในตารางที่ ๑

^๑Melvil Dewey, Dewey Decimal Classification and Relative Index

ตารางที่ ๑ การวิเคราะห์เนื้อหาแยกตามสาขาวิชาและหัวเรื่อง

หัวเรื่อง	เลขหมู่หนังสือ	คะแนน	
		จำนวนเนื้อหา	ร้อยละ
สังคมศาสตร์			
กฎหมาย	๓๔๐	๖	๐.๓๖
การท่องเที่ยว (ต่างประเทศ)	๕๑๐	๙	๐.๕๔
การบริหารรัฐกิจ	๓๕๐	๓๐	๑.๗๘
การพนัน	๗๙๕	๓๘	๒.๒๖
การศึกษา	๓๗๐	๑๓	๐.๗๗
คมนาคม	๓๘๐	๒	๐.๑๒
เครื่องแต่งกาย	๓๙๑	๓๔	๒.๐๒
จีน			
- การเมืองและการปกครอง	๓๒๐.๙๕๑	๒	๐.๑๒
- ความเป็นอยู่และประเพณี	๓๙๐.๙๕๑	๑	๐.๐๖
ชนส่วนน้อย	๓๒๓.๑	๒๖	๑.๕๔
ช่างตีทอง	๖๔๖.๗๔	๒	๐.๑๒
ทหาร	๓๕๕	๓	๐.๑๘
ไทย			
- การเมืองและการปกครอง	๓๒๐.๙๕๙๓	๓	๐.๑๘
- การสัมพันธ์กับต่างประเทศ	๓๒๗.๙๕๙๓	๔	๐.๒๔
- ความเป็นอยู่และประเพณี	๓๔๐.๙๕๙๓	๑๑๙	๗.๐๗
- ประวัติศาสตร์	๕๕๙.๓	๒๔	๑.๔๓
- ภาวะเศรษฐกิจ	๓๓๐.๙	๒๙	๑.๗๒
- ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว	๕๑๕.๙๓	๒๐๑	๑๑.๙๔

ตารางที่ ๑ การวิเคราะห์เนื้อหาแยกตามสาขาวิชาและหัวเรื่อง (ต่อ)

หัวเรื่อง	เลขหมู่หนังสือ	คะแนน	
		จำนวนเนื้อหา	ร้อยละ
สังคมศาสตร์ (ต่อ)			
นาม	๙๕๙.๕	๗	๐.๕๑
นิทานพื้นเมือง	๓๙๙.๒	๒๑	๑.๒๕
ประวัติศาสตร์	๙๐๐	๒๓	๑.๓๗
ไปรษณีย์	๓๘๓	๒	๐.๑๒
พิพิธภัณฑ์	๐๖๙	๓	๐.๑๘
ภูมิศาสตร์	๙๑๐	๖	๐.๓๖
วัฒนธรรม	๓๐๑.๒	๑๒	๐.๗๑
วันสำคัญ	๓๙๙.๓๓	๒	๐.๑๒
สตรี	๓๐๑.๕๑๒	๑๐	๐.๕๙
สถานบริการ	๖๕๗	๑๒	๐.๗๑
สังคมวิทยา	๓๐๑	๑๗	๑.๐๑
สุขภาพจิต	๓๙๘.๙	๓๓	๑.๙๖
โสเภณี	๓๐๑.๕๑	๑๖	๐.๙๕
อัตชีวประวัติ	๙๖๘.๙๕๙๑	๒๖๐	๑๕.๕๕
รวม		๔๗๐	๕๗.๖๕

ตารางที่ ๑ การวิเคราะห์เนื้อหาแยกตามสาขาวิชาและหัวเรื่อง (ต่อ)

หัวเรื่อง	เลขหมู่หนังสือ	คะแนน	
		จำนวนเนื้อหา	ร้อยละ
มนุษยศาสตร์			
การอ่าน		๐๐	๐.๐๐
- การอ่านทั่วไป	๐๒๘	๕	๐.๕๓
- การอ่านทำนองเสนาะ	๐๒๘	๘	๐.๕๘
คำคม	๘๐๘	๑๘	๑.๐๗
จิตวิทยา	๑๕๐	๓๖	๒.๑๕
ดนตรี	๗๘๐	๑	๐.๐๖
นาฏศิลป์	๗๙๒	๓๐	๑.๗๘
บรรณารักษศาสตร์	๐๒๐	๒๓	๑.๓๗
ปรัชญา	๑๐๐	๓๔	๒.๐๒
ภาษาศาสตร์		๐	๐.๐๐
- ภาษาจีน	๔๙๕.๑	๕	๐.๒๕
- ภาษาไทย	๔๙๕.๙๑	๕๐	๒.๙๗
- ภาษาอังกฤษ	๔๒๐	๕	๐.๒๙
- ภาษาอื่น ๆ	๔๐๐	๕	๐.๒๕
วรรณคดี		๐	๐.๐๐
- วรรณคดีจีน	๘๙๕.๑	๒๕	๑.๕๓
- วรรณคดีไทย	๘๙๕.๙๑	๑๘๗	๑๑.๑๑
- วรรณคดีฝรั่งเศส	๘๕๐	๓	๐.๑๘
- วรรณคดีอังกฤษ	๘๒๐	๒	๐.๑๒
- วรรณคดีอินเดีย	๘๙๑	๑๗	๑.๐๑
- วรรณคดีอื่น ๆ	๘๐๐	๓	๐.๑๘

ตารางที่ ๑ การวิเคราะห์เนื้อหาแยกตามสาขาวิชาและหัวเรื่อง (ต่อ)

หัวเรื่อง	เลขหมู่หนังสือ	คะแนน	
		จำนวนเนื้อหา	ร้อยละ
มนุษยศาสตร์ (ต่อ)			
- วรรณคดีเปรียบเทียบ	๘๙๕.๙๑	๑๐	๐.๕๙
- วิธีแปลคำประพันธ์	๘๙๕.๙๑	๒๑	๑.๒๕
- สัตว์ในวรรณคดี	๘๐๐	๑๒	๐.๗๑
ศาสนา			
- คริสต์ศาสนา	๒๖๐	๓	๐.๑๘
- พุทธศาสนา	๒๙๔.๓	๑๓	๐.๗๗
- สัทธิต์	๒๙๙.๕๑๔	๑	๐.๐๖
- ศาสนาเปรียบเทียบ	๒๙๐	๓	๐.๑๘
- ศาสนาพราหมณ์	๒๙๔.๕	๒	๐.๑๒
- ศาสนาอิสลาม	๒๙๗	๔	๐.๒๓
หนังสือ	๐๒๘	๑๔	๐.๘๓
รวม		๕๔๑	๓๒.๑๔

ตารางที่ ๑ การวิเคราะห์เนื้อหาแยกตามสาขาวิชาและหัวเรื่อง (ต่อ)

หัวเรื่อง	เลขหมู่หนังสือ	คะแนน	
		จำนวนเนื้อหา	ร้อยละ
วิทยาศาสตร์			
การพิมพ์	๖๘๑.๖	๑๑	๐.๖๕
การแพทย์	๖๑๐	๒๑	๑.๒๕
กีฏวิทยา	๕๙๕.๗	๓	๐.๑๘
เครื่องมือเครื่องใช้	๖๒๑.๘	๑๘	๐.๘๓
ตุ๊กตา	๖๘๘	๑	๐.๐๖
น้ำประปา	๖๒๘.๑	๙	๐.๕๓
น้ำมัน	๖๖๕	๘	๐.๒๕
บ้าน	๓๒๘	๓	๐.๑๘
บุหรี	๖๘๘.๘	๗	๐.๔๒
พฤกษศาสตร์	๕๘๑	๕	๐.๓๐
ไฟฟ้า	๖๒๑	๑	๐.๐๖
โภชนาการ	๖๔๑.๑	๑๗	๑.๐๑
ยานพาหนะ	๓๘๘.๘	๑๕	๐.๘๙
เวลา	๕๒๘.๑	๑๑	๐.๖๕
ภาพถ่าย	๗๗๘	๗	๐.๔๒
สรีรวิทยา	๖๑๒	๑๐	๐.๕๙
สัตว์	๕๙๐	๓	๐.๑๘
สันตนาการ	๗๙๐	๘	๐.๔๗

ตารางที่ ๑ การวิเคราะห์เนื้อหาแยกตามสาขาวิชาและหัวเรื่อง (ต่อ)

หัวเรื่อง	เลขหมู่หนังสือ	คะแนน	
		จำนวนเนื้อหา	ร้อยละ
วิทยาศาสตร์ (ต่อ)			
สาธารณสุข	๖๑๔	๔	๒๔
อุตสาหกรรม	๓๓๔	๑๔	๑๐๗
รวม		๑๗๒	๑๐.๒๒
รวมทั้งหมด		๑๖๘๓	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๑ พบว่า พื้นที่ความหลัง มีเนื้อหาในสาขาวิชาสังคมศาสตร์มากที่สุด ร้อยละ ๕๗.๖๔ ของเนื้อหาทั้งหมด รองลงมาได้แก่สาขาวิชามนุษยศาสตร์ ร้อยละ ๓๒.๑๔ ของเนื้อหาทั้งหมด ส่วนสาขาวิทยาศาสตร์มีเนื้อหาน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๑๐.๒๒ ของเนื้อหาทั้งหมด เพื่อแสดงให้เห็นการวิเคราะห์ในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยละเอียด ผู้วิเคราะห์จึงแยกวิเคราะห์ในแต่ละสาขาวิชา ดังนี้

สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เป็นหมวดที่มีเนื้อหาวิชามากที่สุด กล่าวได้ว่ากว่าครึ่งของหนังสือ
ชุดนี้ คือร้อยละ ๕๗.๖๔ ของเนื้อหาทั้งหมด เนื้อหาวิชาทางสังคมศาสตร์ที่กล่าวไว้มากมีตามลำดับ
ดังนี้ อุตสาหกรรม ร้อยละ ๑๕.๔๕ ของเนื้อหาทั้งหมด ภูมิประเทศและการท่องเที่ยวประเทศไทย
ร้อยละ ๑๑.๙๔ ของเนื้อหาทั้งหมด ความเป็นอยู่และประเพณีไทย ร้อยละ ๗.๐๗ ของเนื้อหาทั้งหมด
การพนัน ร้อยละ ๒.๒๖ ของเนื้อหาทั้งหมด และเครื่องแต่งกาย ร้อยละ ๒.๐๒ ของเนื้อหาทั้งหมด
ส่วนหัวข้อวิชาอื่น ๆ กล่าวไว้น้อยกว่าร้อยละ ๒ ของเนื้อหาทั้งหมด ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ ๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราส่วนร้อยละ

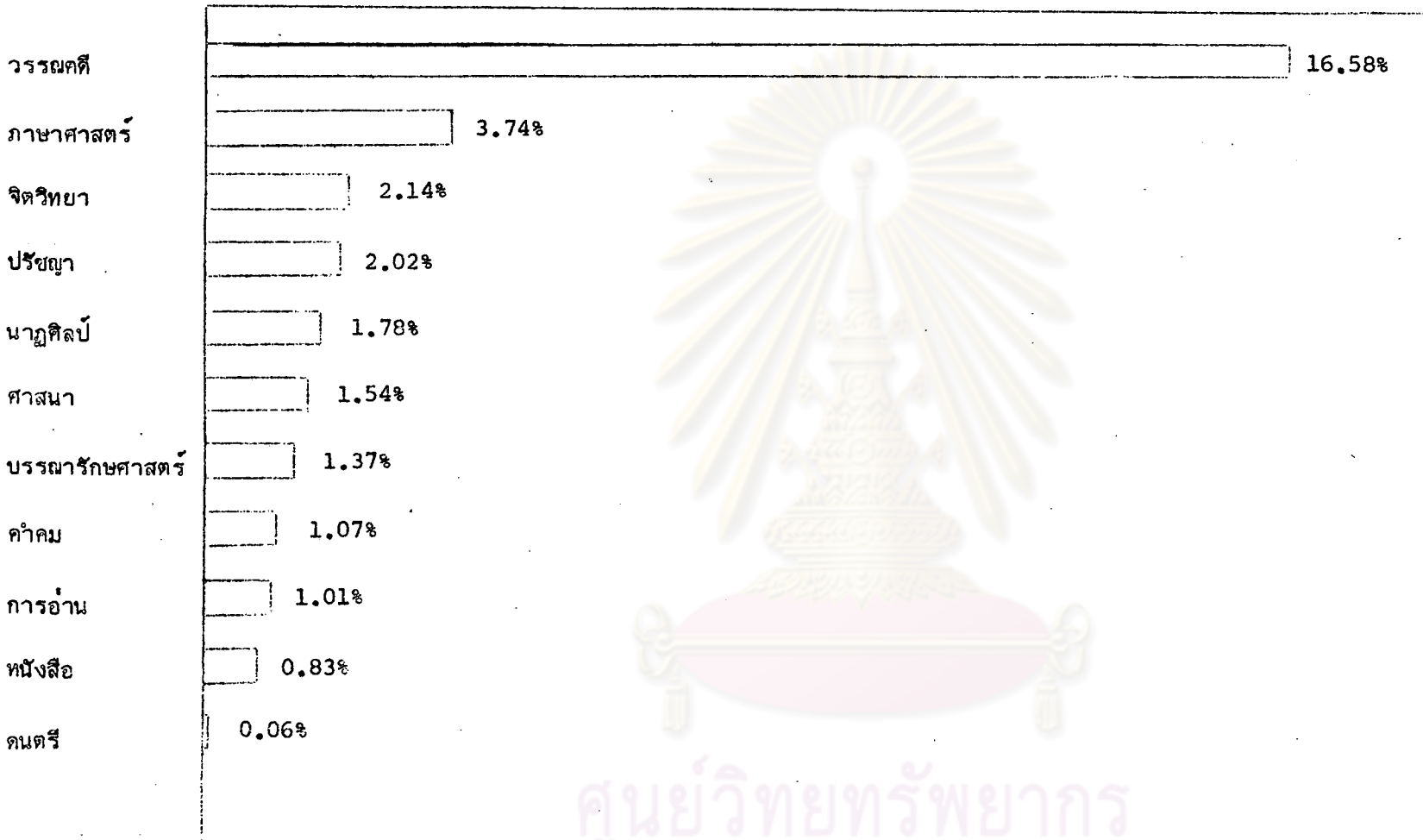

สาขาวิชามนุษยศาสตร์ เนื้อหาที่มากที่สุดได้แก่วรรณคดี ร้อยละ ๑๖.๕๘ ของเนื้อหาทั้งหมด ภาษาศาสตร์ร้อยละ ๓.๗๔ ของเนื้อหาทั้งหมด และจิตวิทยาร้อยละ ๒.๑๔ ของเนื้อหาทั้งหมด ส่วนเนื้อหาวิชาที่มีกล่าวไว้ไม่มากนัก เรียงลำดับจากน้อยที่สุดไป ได้แก่ ดนตรี ร้อยละ ๐.๐๖ ของเนื้อหาทั้งหมด คำคมร้อยละ ๑.๐๗ ของเนื้อหาทั้งหมด และนาฏศิลป์ร้อยละ ๑.๗๘ ของเนื้อหาทั้งหมด ดังปรากฏในแผนภูมิที่ ๒

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราส่วนร้อยละ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิแสดงอัตราส่วนร้อยละ ๓

เนื่องจากพระยาอนุমানราชชนเป็นนักปราชญ์ซึ่งใช้เวลาในการแสวงหาความรู้ เช่น การใช้เวลาอ่านหนังสือเล่มหนึ่งถึง ๑๕ ปี เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาของหนังสือเล่มนั้น^๑ พระยาอนุমানราชชนมีความรู้ในวรรณคดีอย่างมาก ทั้งวรรณคดีไทยและวรรณคดีชาติอื่น ๆ รวมทั้งวรรณคดีเปรียบเทียบด้วย การกล่าวถึงเรื่องราวในวรรณคดี พระยาอนุমানราชชนให้ความรู้ในเรื่องประวัติที่มาของวรรณคดีเรื่องนั้น พร้อมทั้งมีการเปรียบเทียบวรรณคดีของชาติต่าง ๆ รวมทั้งเล่าเนื้อหาในวรรณคดีบางเรื่องด้วย

ส่วนภาษาศาสตร์นั้น เป็นสาขาวิชาหนึ่งที่พระยาอนุমানราชชนมีความสนใจศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พระยาอนุমানราชชนสนใจศึกษารัฐศาสตร์ และได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับนิติศาสตร์ไว้ด้วย เนื้อหาวิชาภาษาศาสตร์ที่มีกล่าวไว้ในพื้นความหลัง ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน หัวข้อที่กล่าวถึงเกี่ยวกับเรื่องภาษาศาสตร์ ได้แก่ การใช้ภาษาไวยากรณ์ รวมทั้งเรื่องคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ

จากการเป็นบุคคลช่างสังเกต มีความเห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้พระยาอนุমানราชชนมีจิตวิหยาในการปกครองคนดี ดังจะเห็นได้จากเรื่องที่พระยาอนุমানราชชนเล่าในพื้นความหลัง เล่ม ๒ เกี่ยวกับการทำงานที่พระยาอนุমানราชชนได้รับมอบหมายให้ทำให้สำเร็จลุล่วงในเวลาอันจำกัด นั้น พระยาอนุমানราชชนได้รับความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี จนสามารถบรรลุถึงความสำเร็จในงานชิ้นนั้น ซึ่งผู้อ่านอาจนำหลักการดำเนินชีวิตของพระยาอนุমানราชชนไปปฏิบัติจริงได้

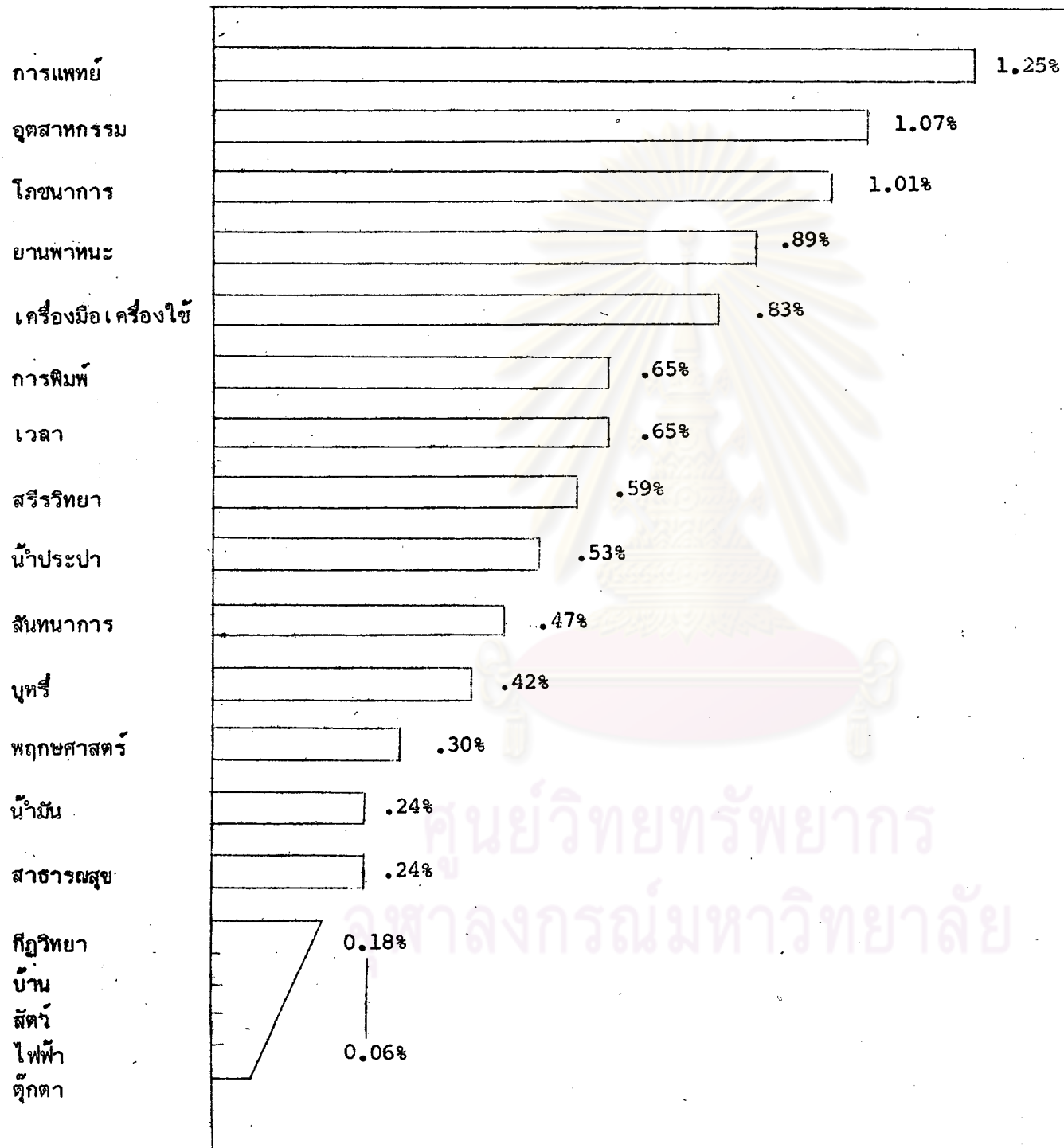
ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ มีเนื้อหาทั้งหมดร้อยละ ๑๐.๒๒ ของเนื้อหาทั้งหมด เมื่อเปรียบเทียบกับทั้ง ๓ หมวดแล้ว จะเห็นว่าสาขาวิชาธรรมมีเนื้อหาน้อยที่สุด เรื่องที่กล่าวไว้มากที่สุดในสาขาวิชานี้ได้แก่ การแพทย์ โดยกล่าวไว้ร้อยละ ๑.๒๕ ของเนื้อหาทั้งหมด อุตสาหกรรม ร้อยละ ๑.๐๗ ของเนื้อหาทั้งหมด โภชนาการร้อยละ ๑.๐๑ ของเนื้อหาทั้งหมด ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ว่าเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์จะมีมากถึงร้อยละ ๑๐.๒๒ ของเนื้อหาทั้งหมด แต่เมื่อวิเคราะห์ตามหัวข้อแล้ว ปรากฏว่าส่วนใหญ่ให้เนื้อความไม่ถึงร้อยละ ๑ ซึ่งนับว่าน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อความทั้งหมด ดังปรากฏในแผนภูมิที่ ๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อัตราส่วนร้อยละ

ศูนย์วิจัยทรัพยากรในเขตป่าดงดิบ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
ในเขตป่าดงดิบ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในหนังสือเล่มนี้เนื้อหาที่กล่าวถึงในสาขาวิทยาศาสตร์ กล่าวถึงเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัว เช่น การแพทย์ ร้อยละ ๑.๒๕ ของเนื้อหาทั้งหมด แต่ก็ให้รายละเอียดเป็นอย่างดี ในแง่ประวัติ การแพทย์สมัยใหม่ในประเทศไทยในระยะแรกเริ่มซึ่งมีมิชชันนารีชาวตะวันตก เป็นผู้นำความรู้ด้านนี้ เข้ามาเผยแพร่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาโรคในสมัยนั้น โดยพระยาอนุমানราชชนเล้าจาก ประสภารัตน์ที่ได้พบเห็น และจากการได้ยินได้ฟังผู้อื่น เล่าให้ฟัง

เกี่ยวกับอุตสาหกรรม มีกล่าวไว้ร้อยละ ๑.๐๗ ของเนื้อหาทั้งหมด ส่วนใหญ่กล่าวถึง โรงเลื่อยจักรของบริษัทชาวต่างประเทศซึ่งมาตั้งในประเทศไทย และประวัติของโรงพิมพ์ในสมัย นั้น

เรื่องโภชนาการมีกล่าวไว้ร้อยละ ๑.๐๑ ของเนื้อหาทั้งหมด โดยให้ข้อสนเทศเกี่ยวกับ ภัตตาคารและร้านอาหาร พร้อมทั้งให้ความรู้ในเรื่องร้านอาหารและขนมแถวโรงบ่อน (การพนัน)

ในหัวข้ออื่น ๆ ของสาขาวิทยาศาสตร์มีกล่าวไว้น้อยมาก ประมาณร้อยละ ๑ ของ เนื้อหาทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิทยาศาสตร์ยังเป็นสาขาวิชาที่ยังไม่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย ในยุคนั้น พระยาอนุমানราชชนเล้าให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มากกว่า

ความรู้เกี่ยวกับชื่อวิสามานยนาม

ในหนังสือชุดนี้กล่าวถึงชื่อวิสามานยนามไว้หลายตอน ชื่อเหล่านี้แบ่งออกเป็นชื่อบุคคล และชื่อ เกี่ยวกับสถานที่ นอกจากกล่าวอ้างถึงชื่อเหล่านั้นแล้ว ยังให้ข้อสนเทศเกี่ยวกับชื่อเหล่านั้น ด้วย กล่าวคือ

๑. ชื่อบุคคล แบ่งออกเป็น

- ก. ชื่อสกุล กล่าวอ้างไว้ร้อยละ ๗.๕๔ ของชื่อบุคคลทั้งหมด โดยให้ ข้อสนเทศเกี่ยวกับผู้เป็นต้นสกุลของนามสกุลต่าง ๆ ทั้งสกุลของสามัญชน และราชสกุล ตัวอย่างเช่น สกุล ชุมสาย ณ อยุธยา, ปัตตโชติ, กุณากร, เศรษฐบุตร เป็นต้น
- ข. ชื่อบุคคลทั่วไป กล่าวอ้างไว้ร้อยละ ๙๒.๑๖ ของชื่อทั้งหมด ดังมี รายละเอียดในตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ แจกแจงความถี่ของชื่อบุคคลทั่วไป

ประเภทบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
ข้าราชการไทย	๓๐๖	๕๓.๘๗
สามัญชนไทย	๔๙	๘.๖๓
ชาวต่างประเทศ	๘๘	๑๕.๔๔
พระภิกษุ	๑๑๐	๑๙.๓๗
พระมหากษัตริย์	๑๕	๒.๖๕
รวม	๕๖๘	๑๐๐

บุคคลที่พระยาอนุমানราชชนกกล่าวอ้างไว้มากที่สุดได้แก่ข้าราชการไทย พระภิกษุ และชาวต่างประเทศ ตามลำดับ โดยเฉพาะข้าราชการไทยนั้นมีเนื้อหาถึงร้อยละ ๕๓.๘๗ ของเนื้อหาที่กล่าวถึงชื่อบุคคลทั่วไป อาจเป็นได้ว่าพระยาอนุমানราชชนกเคยรับราชการมานานถึง ๔๓ ปี จึงมีความคุ้นเคยกับบุคคลต่าง ๆ ในวงราชการเป็นอย่างดี ทั้งที่เคยปฏิบัติงานร่วมกันและคุ้นเคยเป็นการส่วนตัว พระยาอนุমানราชชนกยังใช้ชีวิตคลุกคลีกับวัดและศาสนาตั้งแต่เยาว์วัยจนเติบโต รวมทั้งบุคคลในครอบครัวก็รู้จักกับพระภิกษุหลายรูป เนื้อหาจึงกล่าวถึงเรื่องราวของพระภิกษุไว้ด้วย นอกจากนี้ชีวิตในระยะต้นก็ได้เคยศึกษาและปฏิบัติงานร่วมกับชาวต่างประเทศ จึงมีเรื่องราวของชาวต่างประเทศที่คุ้นเคยไว้บ้าง ส่วนบุคคลที่กล่าวถึงไว้น้อยที่สุด คือ พระมหากษัตริย์ ซึ่งกล่าวไว้เพียงร้อยละ ๒.๖๕ ของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชื่อบุคคลทั่วไป และเนื้อหาที่กล่าวถึงพระมหากษัตริย์นั้น เป็นเพียงการกล่าวในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เกี่ยวข้อยู่ด้วยเท่านั้น

๒. ชื่อเกี่ยวกับสถานที่ แบ่งออกเป็น

- ก. ชื่อสถานที่ เช่น ชื่อหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน โบราณสถาน เป็นต้น
- ข. ชื่อทางภูมิศาสตร์ เช่น จังหวัด อำเภอ ตำบล แม่น้ำ ลำคลอง ภูเขา เกาะ ทะเลสาบ เป็นต้น

ชื่อต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้ สามารถจำแนกออกได้ดังรายละเอียดในตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ แจกแจงความถี่ของชื่อเกี่ยวกับสถานที่

ชื่อเกี่ยวกับสถานที่	จำนวนครั้งที่กล่าว	ร้อยละ
ก. ชื่อสถานที่		
หน่วยราชการ	๑๒๖๕	๓๖.๒๓
โรงเรียน	๘๘	๒.๕๒
โบราณสถาน	๑๒๕	๓.๕๘
หน่วยงานเอกชน	๒๐๔	๕.๘๔
สะพาน, ตรอก, ซอย	๕๘๖	๑๖.๗๘
ชื่อเบ็ดเตล็ด	๒๐๗	๕.๙๓
รวม	๒๔๗๕	๗๐.๘๘
ข. ชื่อทางภูมิศาสตร์		
/ ชื่อจังหวัด, อำเภอ, ตำบล	๖๗๙	๑๙.๕๔
ชื่อแม่น้ำ ลำคลอง	๒๐๘	๕.๙๖
ชื่อเบ็ดเตล็ด	๑๓๐	๓.๗๒
รวม	๑๐๑๗	๒๙.๑๒
รวมทั้งหมด	๓๔๙๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๓ จะเห็นได้ว่าพระยาอนุমানราชชนกกล่าวถึงชื่อหน่วยราชการไว้มากที่สุด คือ ร้อยละ ๓๖.๒๓ ของชื่อเกี่ยวกับสถานที่ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ชื่อจังหวัด อำเภอ และตำบล ซึ่งกล่าวไว้ร้อยละ ๑๙.๔๔ ของชื่อเกี่ยวกับสถานที่ทั้งหมด ส่วนที่น้อยที่สุดคือโรงเรียน ซึ่งกล่าวไว้เพียงร้อยละ ๒.๕๒ ของชื่อเกี่ยวกับสถานที่ทั้งหมด

ในส่วนที่กล่าวถึงชื่อหน่วยงานราชการนั้น พระยาอนุমানราชชนกได้กล่าวถึงชื่อส่วนราชการ ในกรมศุลกากร กรมศิลปากร ราชบัณฑิตยสถาน ไว้มากที่สุด โดยกล่าวอ้างไว้ถึงร้อยละ ๓๖.๒๓ ของชื่อเกี่ยวกับสถานที่ทั้งหมด เพราะพระยาอนุমানราชชนกเคยปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานทั้งสามนี้เป็นเวลานานพอสมควร และได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เหล่านี้ลงในหนังสือชุดนี้

อนึ่ง ในขณะที่พระยาอนุমানราชชนกรับราชการอยู่ในกรมศุลกากรนั้น ต้องไปปฏิบัติงานตามจังหวัดต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นจึงกล่าวอ้างถึงชื่อจังหวัดและเมืองต่าง ๆ ไว้ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๔๔ ของชื่อเกี่ยวกับสถานที่ทั้งหมด

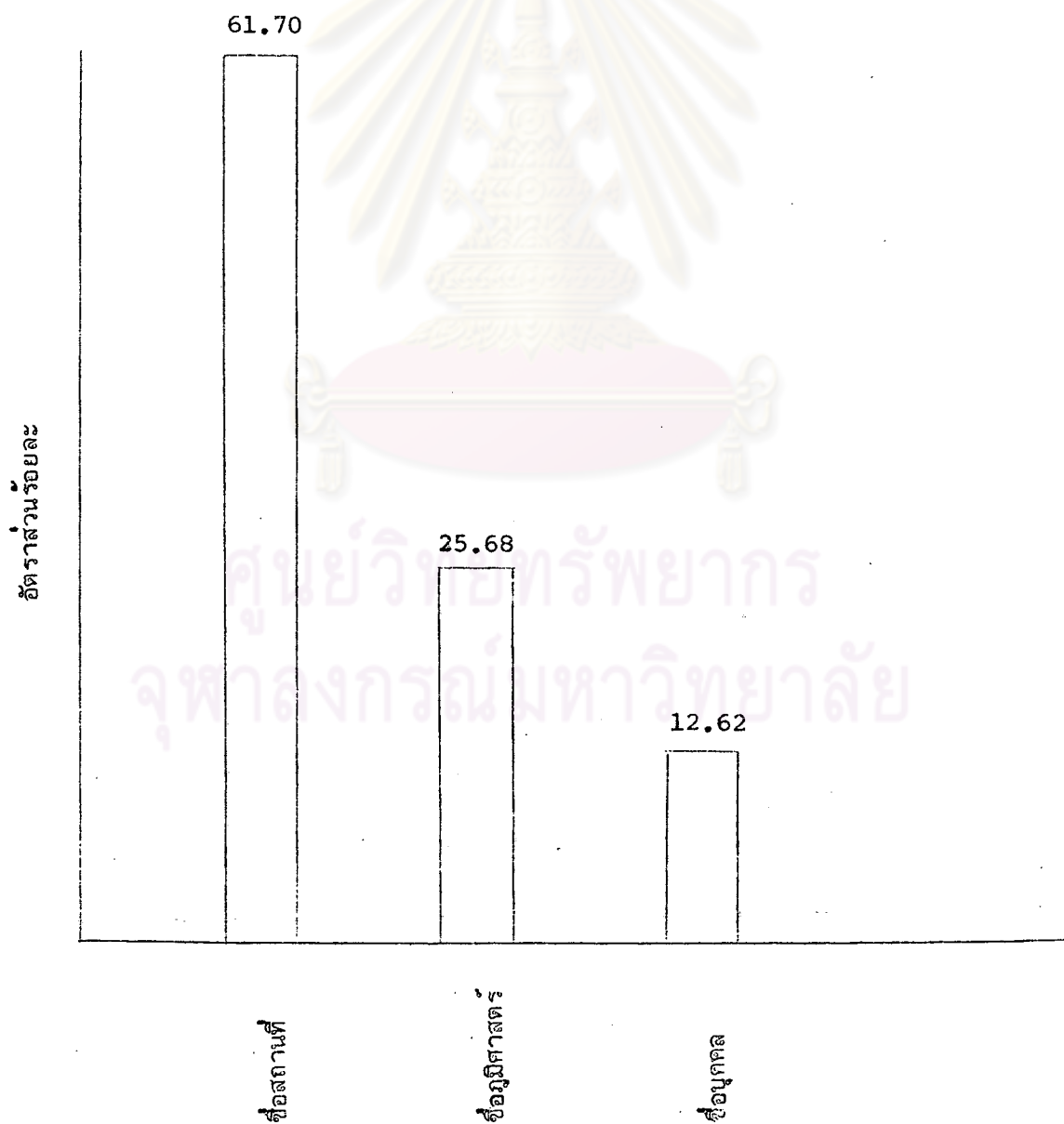
สำหรับชื่อโรงเรียนนั้น มีกล่าวไว้น้อยมาก เพียงร้อยละ ๒.๕๒ ของชื่อเกี่ยวกับสถานที่ทั้งหมด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระยาอนุমানราชชนกใช้ชีวิตเกี่ยวข้องกับโรงเรียน เป็น เวลาสั้นมาก กล่าวคือ จบชั้นสี่จากโรงเรียนอัสสัมชัญเท่านั้น แต่เนื่องจากการที่พระยาอนุমানราชชนกเป็นผู้รักการอ่านและมีความกระตือรือร้นในการศึกษา พระยาอนุমানราชชนกจึงศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นส่วนใหญ่ ในลักษณะของ การศึกษานอกระบบ อีกประการหนึ่งในการปฏิบัติงานนั้น พระยาอนุমানราชชนกไม่ได้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนแต่อย่างใด ถึงแม้ว่าพระยาอนุमानราชชนกจะได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษ ก็เป็นการสอนในระดับอุดมศึกษาทั้งสิ้น

หากนำชื่อบุคคลและชื่อเกี่ยวกับสถานที่มารวมกัน และนำชื่อเหล่านี้มาเรียงลำดับตามตัวอักษร ก็จะมีลักษณะเหมือนนามวิธานุกรม (Cyclopedia of names) เช่นเดียวกับหนังสืออ้างอิงเล่มหนึ่ง คือ

The New Century Cyclopedia of Names. Ed. by Clarence L. Barnhart and William D. Halsey. N.Y. : Appleton Century Crofts, 1954.

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของรายชื่อวิสามัญนามที่ปรากฏอยู่ จะเห็นได้ว่ามีชื่อ เกี่ยวกับสถานที่มากกว่าชื่อบุคคล คือ มีชื่อเกี่ยวกับสถานที่ร้อยละ ๘๗.๓๘ ของรายชื่อวิสามัญนามทั้งหมด แบ่งออกเป็นชื่อสถานที่ร้อยละ ๖๑.๗๐ ของรายชื่อวิสามัญนามทั้งหมด ที่เหลืออีกร้อยละ ๒๕.๖๘ ของรายชื่อวิสามัญนามทั้งหมดเป็นชื่อทางภูมิศาสตร์ และปรากฏว่าชื่อวิสามัญนามที่เป็นบุคคลมีเพียงร้อยละ ๑๒.๖๒ ของรายชื่อวิสามัญนามทั้งหมด ดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ ๔

แผนภูมิที่ ๔ ลำดับชื่อวิสามัญนาม

ชื่อเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ที่ปรากฏ นอกจากจะเป็นชื่อที่อยู่ในประเทศไทยดังได้แสดงไว้ในตารางที่ ๓ แล้ว ยังมีชื่อสถานที่และชื่อภูมิศาสตร์ในต่างประเทศอีกบ้าง ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวถึงประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แสดงให้เห็นว่าพระยาอนูมานราชชนมิได้ให้ความสนใจแต่เรื่องภายในประเทศเท่านั้น ยังให้ความสนใจกับเรื่องของประเทศเพื่อนบ้านด้วย

นอกจากกล่าวถึงชื่อต่าง ๆ แล้ว ยังได้ให้ข้อเสนอเทศเกี่ยวกับที่ตั้ง ภูมิประเทศ ประวัติความเป็นมา สภาพความเป็นอยู่และประเพณีเกี่ยวกับชื่อเหล่านั้นด้วย ตามรายละเอียดในตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔ แจกแจงข้อเสนอเทศของชื่อเกี่ยวกับสถานที่

เนื้อหา	จำนวนข้อเสนอเทศ	ร้อยละ
ที่ตั้ง	๔๓๑	๓๙.๒๒
ภูมิประเทศ	๘๕	๗.๗๓
ประวัติ	๔๗๗	๔๓.๔๐
สภาพความเป็นอยู่และประเพณี	๖๐	๕.๕๖
ความรู้อื่น ๆ	๔๖	๔.๑๕
รวม	๑๐๘๙	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔ ชี้ให้เห็นว่าพระยาอนูมานราชชนได้บรรยายประวัติความเป็นมาของชื่อเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ไว้มากที่สุด ถึงร้อยละ ๔๓.๔๐ ของจำนวนข้อเสนอเทศชื่อเกี่ยวกับสถานที่ ส่วนที่กล่าวถึงรองลงมาคือ ที่ตั้ง ภูมิประเทศ สภาพความเป็นอยู่และประเพณี และความรู้อื่น ๆ ตามลำดับ

จากการศึกษาเรื่องชื่อสถานที่และชื่อภูมิศาสตร์ที่ปรากฏในเรื่องพื้นความหลังนั้น ประกอบด้วยชื่อทางภูมิศาสตร์และชื่อสถานที่ รวมทั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับภูมิประเทศที่ตั้ง ประวัติความเป็นมาของชื่อเหล่านั้นด้วย หนังสืออ้างอิงที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ ที่มีชื่อเสียงได้แก่

The Columbia Lippincott Gazetteer of the World. Edited by
Leon E. Seltzer. Morningside Heights, N.Y.; Columbia
University Press, 1952.

และหนังสืออ้างอิงภาษาไทยที่มีลักษณะใกล้เคียง ได้แก่

อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน,
๒๔๒๐.

หนังสือ พื้นความหลัง มีเนื้อหาบางส่วนคล้ายคลึงกับหนังสืออ้างอิง ๒ เล่ม ที่กล่าวข้างต้น แต่ต่างกันตรงที่หนังสืออ้างอิงทั้ง ๒ เล่ม เรียงลำดับเนื้อหาตามลำดับอักษร แต่ พื้นความหลัง เรียงลำดับตามความนึกคิดของพระยาอนุমানราชชน และถ้านำเอาชื่อสถานที่ใน พื้นความหลัง มาเรียงลำดับตามตัวอักษรแล้ว ความรู้ส่วนนี้ก็อาจจัดได้ว่าเป็นอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ประเภทหนึ่ง

✓ อภิปรายผล ๕๖

จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของ พื้นความหลัง ปรากฏว่าเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ให้ทั้งข้อเท็จจริง ทัศนคติ เนื่องจากพระยาอนุমানราชชนเรียบเรียงหนังสือขึ้นในทำนองบันทึกความทรงจำ โดยรวบรวมเหตุการณ์และความรู้ต่าง ๆ ในสมัยของพระยาอนุমানราชชนไว้ จึงอาจกล่าวได้ว่า พื้นความหลัง เป็นเอกสารปฐมภูมิ (Primary source) ได้ชนิดหนึ่ง^๑ นอกจากนี้ พื้นความหลัง ยังมีลักษณะเด่นอีกหลายประการ คือ

^๑Tyrus Hillway, Introduction to Research (Boston: Houghton Mifflin, 1956), p. 131-132.

๑. เป็นหนังสืออัตชีวประวัติ (autobiography) โดยได้บันทึกชีวิตของพระยาอนุমানราชชน ตั้งแต่เกิดจนถึงปัจฉิมวัย บันทึกชีวิตทั้งในด้านหน้าที่การงานผลงาน และบางตอนได้กล่าวถึงชีวิตในครอบครัวไว้บ้าง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับอัตชีวประวัติ ร้อยละ ๑๕.๔๕ ของเนื้อหาทั้งหมด นอกจากชีวประวัติของพระยาอนุমানราชชนเองแล้ว ยังได้กล่าวถึงชีวประวัติของบุคคลอื่น ๆ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในยุคสมัยของพระยาอนุমানราชชนด้วย

๒. มีทัศนคติทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม พระยาอนุমানราชชนได้แสดงทัศนคติเหล่านี้สอดแทรกไว้ในบางตอนของเรื่อง ทำให้ผู้อ่านในสมัยหลังได้ทราบความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในสมัยเมื่อประมาณ ๗๐ - ๘๐ ปีมาแล้ว โจเซฟ ดันเนอร์ (Joseph Dunner) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสือชีวประวัติที่ดีจะต้องเป็นหนังสือที่สะท้อนสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในยุคสมัยเดียวกับบุคคลที่เป็นเจ้าของชีวประวัตินั้น หนังสือชีวประวัติที่ดีจึงมีคุณค่า ไม่แต่แสดงชีวิตบุคคล แต่จะวิเคราะห์ให้เห็นสภาพทางประวัติศาสตร์ในยุคสมัยนั้นด้วย^๑ ในความหลัง เป็นหนังสือชีวประวัติที่มีลักษณะดังกล่าว จึงอาจจัดได้ว่าเป็นหนังสือชีวประวัติที่เยี่ยมหนึ่ง

๓. เป็นบันทึกความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ คือให้ความรู้ครบทั้ง ๓ สาขาวิชา คือ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ แต่เนื่องจากพระยาอนุমানราชชนมีความชำนาญใน ๒ สาขาวิชา ดังนั้นเนื้อหาส่วนใหญ่จึงครอบคลุมสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะสังคมศาสตร์นั้นให้เนื้อหามาก ที่กล่าวไว้มากที่สุด คือ วรรณคดี กล่าวไว้ร้อยละ ๑๖.๕๘ ของเนื้อหาทั้งหมด รองลงมาได้แก่ อัตชีวประวัติ ร้อยละ ๑๕.๔๕ ของเนื้อหาทั้งหมด ภูมิประเทศและการท่องเที่ยวประเทศไทย ร้อยละ ๑๑.๕๔ ของเนื้อหาทั้งหมด ความเป็นอยู่และประเพณีไทย ร้อยละ ๗.๐๗ ของเนื้อหาทั้งหมด ภาษาศาสตร์ ร้อยละ ๓.๗๔ ของเนื้อหาทั้งหมด การพนัน ร้อยละ ๒.๒๖ ของเนื้อหาทั้งหมด จิตวิทยา ร้อยละ ๒.๑๔ ของเนื้อหาทั้งหมด ปรัชญา ร้อยละ ๒.๐๒ ของเนื้อหาทั้งหมด สุภาพศัลยกรรม ร้อยละ ๑.๙๖ ของเนื้อหาทั้งหมด นาฏศิลป์และการบริหาร ร้อยละ ๑.๗๒ ของเนื้อหาทั้งหมด ภาวะเศรษฐกิจไทย ร้อยละ ๑.๗๒ ของเนื้อหาทั้งหมด

^๑J. Dunner, Handbook of World History; Concepts and Issues, (London, Owen, 1967), p. 116.

ชนกลุ่มน้อย ร้อยละ ๑.๕๔ ของเนื้อหาทั้งหมด ประวัติศาสตร์ไทย ร้อยละ ๑.๕๓ ของเนื้อหาทั้งหมด บรรณารักษศาสตร์ ร้อยละ ๑.๓๗ ของเนื้อหาทั้งหมด ส่วนในสาขาวิชาอื่น ๆ กล่าวไว้ใกล้เคียงกัน ประมาณร้อยละ ๐.๓ - ๑.๒ ของเนื้อหาทั้งหมด

หัวข้อวิชาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นวรรณคดี ภาษาศาสตร์ ชีวิตความเป็นอยู่ และประเพณี-สุภาพศั ล้วนเป็นวิชาที่พระยาอนุมานราชชนมีความรู้แตกฉาน กล่าวได้ว่า พื้นความหลัง ให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ การที่ได้รวบรวมความรู้ทั้ง ๓ สาขาวิชาไว้ในหนังสือเล่มเดียวกันเช่นนี้ ทำให้ พื้นความหลัง มีลักษณะคล้ายกับสารานุกรมฉบับย่อยชุดหนึ่ง

๔. เป็นอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ และนามานุกรมชื่อบุคคล ดังได้กล่าวแล้วว่า พระยาอนุมานราชชนได้บรรยายถึงชื่อบุคคลและชื่อสถานที่และชื่อทางภูมิศาสตร์ไว้มากมาย รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย กล่าวได้ว่า พื้นความหลัง มีลักษณะเป็นอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ นามานุกรมชื่อบุคคล ซึ่งถ้าเรียบเรียงชื่อบุคคลตามลำดับอักษร ก็อาจกลายเป็นอักษรานุกรมชีวประวัติ (Biographical Dictionary) ได้เล่มหนึ่ง เมื่อนำชื่อภูมิศาสตร์และชื่อบุคคลมาเรียงเข้าด้วยกันตามลำดับอักษร ก็จะมีลักษณะเหมือนนามวิธานุกรม (Cyclopedia of Names)

ในปัจจุบันนี้ยังขาดหนังสืออ้างอิง (Reference Books) ภาษาไทยที่ให้ความรู้ดังกล่าวข้างต้นอีกมาก ยังไม่มีหนังสืออ้างอิงเล่มใดที่มีลักษณะเป็นวิธานุกรมของชื่ออย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกับหนังสืออ้างอิงในภาษาต่างประเทศ ถึงแม้ว่าพระยาอนุมานราชชนจะมิได้มีความมุ่งหมายเรียบเรียงหนังสือชุดนี้ขึ้นเพื่อเป็นหนังสืออ้างอิงเกี่ยวกับชื่อ จึงมิได้จัดลำดับความให้ค้นคว้าได้สะดวกแบบหนังสืออ้างอิงก็ตาม แต่เนื้อหาสาระที่ครอบคลุมนั้นสามารถใช้ค้นคว้าอ้างอิงได้ดี หากจัดลำดับความเสียใหม่ก็จะเป็นหนังสือวิธานุกรมที่ดีเล่มหนึ่ง จึงมีคุณค่าสำหรับบรรณารักษ์บริการข้อสนเทศ ที่จะเลือกใช้ข้อมูลในหนังสือชุดนี้ในการตอบคำถามเกี่ยวกับชื่อ โดยเฉพาะชื่อของไทย